

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Природничий факультет

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

ЕТОЛОГІЯ ТВАРИН

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)»

8-й семестр, 2022 рік вступу
денна (заочна) форми навчання

Галузь знань
01 Освіта
Спеціальність
014 Середня освіта
Освітній рівень
перший (бакалаврський)

Назва кафедри та
викладач/ /
викладачі

Кафедра біології

Викладач: Пархоменко Олександр Вікторович, кандидат біологічних наук, доцент,
Інформація про викладача на сайті факультету: <https://prf.udu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/%D0%A0%D0%B5%D0%B7%D1%8E%D0%BC%D0%B5-%D0%9F%D0%B0%D1%80%D1%85%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>
E-mail: o.v.parhomenko@udu.edu.ua

I. Основна
мета/цілі
навчання

Метою викладання навчальної дисципліни “Етологія тварин” є поглиблення знань про різну поведінку та стратегію тварин, в зв'язку з пристосуванням до умов навколишнього середовища.

II. Місце навчальної
дисципліни в освітній
програмі

Навчальна дисципліна вибіркова
Вибірковий блок дисциплін
Шифр у навчальному плані: ВВ 2.2.05

III. Обсяг
навчальної
дисципліни

Кількість кредитів	6
Загальна кількість годин	180
Лекційні заняття	30
Практичні заняття	30
Самостійна робота	120

**IV. Короткий
зміст
навчальної
дисципліни**

Змістовий модуль 1. Становлення етології як науки.

Тема 1. Історія розвитку етології. Зміст, значення, предмет і задачі дисципліни. Зв'язок етології з іншими дисциплінами. Історія розвитку та основні етапи формування знань про поведінку тварин

Змістовий модуль 2. Форми та фізіологічні механізми поведінки тварин

Тема 2. Методи, принципи і завдання вивчення поведінки тварин.

Тема 3. Поведінка гомойотермних та пойкилотермних організмів,

Тема 4. Поведінка, пов'язана з виділенням: санітарний інстинкт птахів та ссавців.

Тема 5. Пошуки та будівництво сховищ: будівництво гнізд, нір, барліг, гребель у комах, риб, птахів, ссавців.

Тема 6. Оборонна поведінка: пасивне переховування, втеча, активний опір..

Тема 7. Дослідницька поведінка та її роль в освоєнні нової території.

Тема 8. Предметна та знаряддєва діяльність: використання готових природних тіл та виготовлення (обробка) предмета для цілеспрямованої поведінки у тварин.

Тема 9. Поведінка, обумовлена біологічними ритмами, хронобіологія.

Тема 10. Міграції тварин як відображення сезонних ритмів. Сезонна репродуктивна поведінка, цикли розмноження. Тема 2.10.

Форми залицяння та шлюбні ритуали: рухова, зорова, звукова, хімічна сигналізація, танці, турніри самців.

Тема 11. Пасивні агрегації, активні вимушені агрегації, активні добровільні агрегації.

Тема 12. Поведінкові механізми, які регулюють чисельність та розподіл особин в колонії

Тема 13. Групова поведінка: ефект групи та ефект маси.

Тема 14. Основні умови прояву ефектів групової поведінки: ступінь інтеграції (мінімальна, максимальна, оптимальна), наявність сусідів, розташування в групі.

Тема 15. Компоненти поведінки: інстинкт, наочування, розумова діяльність, їх співвідношення у тварин різних таксонів.

Тема 16. Несигнальні та сигнальні рівні адаптації: звикання, сенсibiliзація, нестійкий, стабільний, комбінаційний та абстрактно-логічний умовні зв'язки

Тема 17. Поведінка тварин в умовах антропогенного тиску.
харчування

**V. Результати
навчання**

РН1 Показати вміння розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук біології та здоров'я людини, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.

РН2 – Демонструє знання основ фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності), оперує базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН4– Демонструє володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності.

ПРН1 – Демонструє знання основ фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності), оперує базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

ПРН7 – Знає і використовує біологічну термінологію і номенклатуру, розуміє основні концепції, теорії, закони в галузі біологічних наук і на межі предметних галузей.

ПРН8 – Знає і пояснює будову та основні функціональні особливості підтримання життєдіяльності живих організмів, сучасну систему живих організмів, роль живих організмів та біологічних систем різного рівня у житті суспільства, їх використання, охорону, відтворення.

ПРН10 – Проводить і організовує експериментальні польові та лабораторні дослідження та інтерпретує їх результати, демонструє вміння виготовляти біологічні препарати, колекції, гербарні зразки та іншу наочність.

VI. Порядок та критерії оцінювання

Форми і методи поточного контролю

Поточний контроль	Опитування (усні й письмові), доповіді, творчі роботи (презентації), оформлення документів, онлайн-тести, тестові модульні контрольні роботи.
Підсумковий контроль	Залік

Поточна успішність з дисципліни в семестрі оцінюється від 0 до 100 балів включно. Студент одержує залік, якщо за результатами поточного контролю він набрав 60 і більше балів. Якщо студент протягом семестру набрав від 0 до 34 балів, він має можливість пройти повторне вивчення навчальної дисципліни відповідно до порядку, визначеного в університеті і перекласти підсумковий контроль на загальних підставах.

Критерії оцінювання

Під час усних відповідей:

- повнота розкриття питання; • логіка викладення, культура мовлення; • впевненість, емоційність та аргументованість; • використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо);
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Під час виконання письмових завдань:

- повнота розкриття питання; • цілісність, систематичність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи; • підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки (комп'ютерних технологій), різних технічних засобів (плівок, слайдів, приладів, схем тощо).

Рівень відповідності критеріям

Творчий рівень (90—100 балів). Здобувач виконав програму навчальної дисципліни повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно розв'язує завдання різних видів складності, аргументовано висловлює свої думки, займається самоосвітою, може брати активну участь в наукових проєктах і конкурсах.

Високий рівень (80—89 балів). Здобувач виконав програму навчальної дисципліни в повному обсязі, володіє навчальним матеріалом у межах програми навчальної дисципліни, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності.

Достатній рівень (70—79 балів). Здобувач виконав програму в повному обсязі, але нерівномірно володіє навчальним матеріалом, здатний його аналізувати, проте не може сформулювати висновки досить ґрунтовно.

Задовільний рівень (65 — 69 балів). Здобувач загалом виконав програму, але більшість тем засвоїв поверхово.

Низький рівень (60 — 64 балів). Здобувач засвоїв теми з навчальної дисципліни, але дуже поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні і фрагментарно, не може самостійно викласти зміст більшості питань курсу. **Незадовільний рівень:**

- **35 — 59 балів з можливістю повторного складання.** Здобувач частково виконав програму, не засвоїв більшості тем програми курсу, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вміє логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку;
- 0 — 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни.** Здобувач не виконав більшості завдань програми, не володіє навчальним матеріалом.

VII. Політика курсу

Політика навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності та визначається системою вимог, які висуваються до здобувачів вищої освіти в УДУ імені Михайла Драгоманова.

Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. Студент повинен ретельно готуватися до виконання практичних робіт: виконувати всі завдання; опрацьовувати рекомендовану основну та допоміжну літературу. тощо. Виконання практичних робіт повинно відповідати вимогам, що висуваються до вирішення відповідного завдання та свідчити про його самостійність. Важливою є активна участь студентів в обговоренні питань теми як на лекційному, так і практичних заняттях.

Пропущені заняття необхідно відпрацювати. Це можливо зробити як у дні консультацій відповідного викладача, графік яких завжди представлений на кафедрі біології, так і за особистою домовленістю з викладачем. Під час дистанційного навчання відпрацювання пропущених занять проводиться онлайн через платформи Google Meet або Zoom.

VIII. Основні інформаційні ресурси

1. Севериновська О. В. Етологія (основи поведінки тварин) : підручник для вищих навчальних закладів / О. В. Севериновська, О. Є. Пахомов, В. К. Рибальченко. – Д. : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2010. – 292 с.
 2. Корж О.П. Етологія тварин: навчальний посібник: рек. МОН України як навч.порсібник для студ. ВНЗ / О.П. Корж. – Суми: Університетська книга, 2011. – 235 с.
 3. Безродный А.Г., Ткаченко А.А. Основы этологии. – Харьков, 2005. – 104с.
 4. Ігнатенко. І.А. Етологія: Навчальний посібник. – Для студентів 3 курсу денної та заочної форми навчання напряму підготовки 6. 040102 – біологія. – Черкаси, 2009. - 96 с.
-

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри біології протокол № 6 від 7 лютого 2025 р